СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯГОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 2. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 4-го січня, 1937. — VOL. XLV. No. 2. Jersey City, N. J., Monday, January, 4, 1937. THREE CENTS

АВТОМОБІЛЬНИЙ СТРАЙК ШИРИТЬСЯ

ФЛИНТ (Мішіґен).—Вийлем Кнудсен, віцепрезидент підприємства „Дженерал Моторс", заявив юнії страйкуючих робітників, котра домагалася переговорів у справі нових умовин праці, що такі переговори повинні повести робітники кожної фабрики осібно.

Гомер Мартин, президент юнії „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка", заявив публично, що становище заряду підприємства „Дженерал Моторс" до страйку є зовсім невдоволяюче.

Заяву Мартина вважають за заповідь, що юнія буде старатися поширити страйк на більше число автомобільних робітників та захопити страйком робітників не тільки у Злучених Державах, але й у Канаді. Загально сподіваються, що вже в наступному тижні число страйкуючих робітників дійде до 211,000.

В КОНҐРЕСІ ВИРИНАЄ ОПОЗИЦІЯ ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бирд з Вірджінії, що є головою спеціяльного комітету сенату для розсліду виконних аґенцій уряду, орґанізує бльок сенаторів для боротьби проти високих видатків уряду.

Сенатор вже видав заклик, у котрім каже, що зірвноваження буджету це основна потреба краю.

Подібний бльок орґанізується теж у палаті послів.

ВСЕСТОРОННА БОРОТЬБА В МОРЯЦЬКІЙ СЛУЖБІ.

НЮ ЙОРК. — Юнія корабельних вантажників заявила публично, що вона не буде давати людей на ладування кораблів підприємства „Америкен-Фарин Стімшип Ке.", бо це підприємство зробило угоду з страйкуючими моряками, котрих страйку не піддержує юнія корабельних вантажників.

Підприємство вже має клопоти з виладуванням двох кораблів.

О. КОКЛИН ВЕРТАЄТЬСЯ НА РАДІО.

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — О. Чарлз Коклин, котрий не говорив на радіо від останніх президентських виборів, підчас котрих попирана ним Партія Злуки й кандидати соромно провалилися, вернувся на Новий Рік назад до радіових промов.

У своїй першій промові о. Коклин натякнув на автомобільний страйк, закидаючи провідникам страйку, що вони хочуть „захопити фабрики та диктувати капіталові, як він має вести свій бизнес". Говорив теж і проти „капітанів промислу".

ПІЙМАЛИ ПІДОЗРІЛОГО ЗА ВИКРАДЕННЯ ДИТИНИ.

ТАКОМА (Вашинґтон). — Поліція арештувала тут чоловіка, котрого вона підозріває за викрадення Чарлза Матсона. Є це бувший арештант, що з лиця скидається на чоловіка, що вкрав хлопця Матсона. Поліція ще робить розсліди, чи відтиски пальців арештованого похожі на відтиски пальців на лисхат викрадача, з домаганням викупу.

Ґазети кажуть, що родина викраденого хлопця заплатила викуп.

ВЕЛИЧАЮТЬ УЧЕНОГО ЗА ЕПОХАЛЬНЕ ВІДКРИТТЯ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Д-рові Венделові М. Стенліові доручено нагороду в сумі $1,000, визначену Американським Союзом для Поступу Науки за найбільше наукове відкриття. Наукова встанова переконана, що д-р Стенлі відкрив, як розвиваються ріжні загальні недуги, як інфлюенца, дитячий параліж, звичайний катар, жовта фебра й інші. Кажуть, що ці відкриття д-ра Стенлія зреволюціонізують всю медичну науку, як колись це зробило відкриття бактерій д-ром Пастером.

УКРАЇНЦІ НА НАУКОВІМ КОНҐРЕСІ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі.) — На річному конґресі „Ентомольоґічного Товарисвта Америки", що відбувався тут 20 до 30 грудня, Олександер Грановський, професор Минесотського університету, виступав 28-го грудня з рефератом на тему: Походження й природа ссавок попелиць. Микола Гайдак, професор тогож університету, прочитав там реферат: Вплив чистої цукрової дієти на нововиплекані бджоли.

Дня 30-го грудня професор Грановський давав сполучений з демонстраціями відчит на тему: Способи кормлення ссучих комах.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ДАВАННЯ ПРИСТАНОВИЩА ТРОЦЬКОМУ.

МЕКСИКО. — Протест проти давання Львові Троцькому, бувшому большевицькому провідникові, захисту в Мексику підняла мексиканська комуністична партія.

Протест свій опирає ця партія на цьому, що створений Троцьким рух іде за розділ комуністичної партії. За те, на думку комуністів, мексиканських уряд не повинен пускати Троцького до краю.

ОТСИМ ПОДАЄМО ДО ВІДОМА ВСІХ ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ І ВСІХ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЩО

XIX. ЗВИЧАЙНА ГОЛОВНА КОНВЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ВІДБУДЕТЬСЯ В МІСТІ

WASHINGTON, D. C.,

ПОЧИНАЮЧИ ВІД 10-го ТРАВНЯ (MAY) 1937 РОКУ.

Постанови статуту У. Н. Союзу щодо вибору делеґатів на конвенцію, кваліфікацій делеґатів, числа делеґатів з поодиноких відділів і повновластей делеґатів є отсі:

Вибір делеґатів і їх заступників має відбутися впродовж 60 днів від дня проголошення конвенції. Всі делеґати і їх заступники мають бути вибрані на однім звичайнім мітінґу відділу більшістю присутніх голосуючих членів.

На мітінґу можуть бути приявні та голосувати тільки правосильні члени У. Н. Союзу.

Голосування на делеґатів і їх заступників має відбутися через піднесення рук, хіба що одна третина присутніх членів зажадає голосування бальотами.

Делеґатами і їх заступниками можуть бути вибрані тільки ті правосильні члени У. Н. Союзу, що сповнили всі обовязки супроти У. Н. Союзу, мають всі кваліфікації урядників відділу, є не менше як один рік членами того відділу, що його мають заступати, до дня розпочаття конвенції, знають читати й писати, є українцями та не є головними або місцевими урядниками якоїнебудь іншої подібної орґанізації.

Відділ, який складається з не менше як 25, а з не більше як 50 членів, є управнений до вибору одного делеґата з одним голосом.

Відділ, який складається з більше ніж 50, а не більше як 100 членів, є управнений до вибору одного делеґата з двома голосами.

Відділ, який складається з більше ніж 100, а не більше як 150 членів, є управнений до одного делеґата з трьома голосами.

Відділ, який складається з більше ніж 150 членів, буде управнений до двох делеґатів з чотирма голосами.

Тому, що конвенцію проголошено 4-го січня 1937 р., то 60-денний реченець для вибору делеґатів і їх заступників скінчиться 5-го березня 1937 р., отже до 5-го березня 1937 року мусять бути закінчені вибори всіх делеґатів.

Повновласти делеґатів і їх заступників мають бути прислані до головної канцелярії найдалі до 10-го березня 1937 р., значить, не пізніше як 60 днів до дня розпочаття конвенції.

Джерзі Сити, Н. Дж., 4-го січня 1937 р.

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ У. Н. СОЮЗУ:

М. Мурашко, гол. предсідник
В. Малевич, заступник гол. предсідника
Д. Галичин, гол. рек. секретар
Р. Слободян, гол. фін. секретар-касієр

ЗДІЙМАЄ ФОТОҐРАФІЇ З КРАТЕРУ ВУЛЬКАНУ.

Ґрупа американських дослідників під проводом Андрія Рузвелта займається фотоґрафуванням кратеру вулькану Чімборасо в Еквадорі. Гора підноситься до висоти 20,700 стіп понад рівень моря. Фотоґрафують її з літака. Підчас фотоґрафування Чімборасо не вибухав, але зате гора Санґай вибухала й експедиція зняла фотоґрафії з вибуху цього вулькану.

БОРОТЬБА З ПРОШАКАМИ У ВІДНІ.

Віденська поліція переводить енерґійну боротьбу з професійними прошаками і переводить послідовні облави на прошаків. За рік арештовано приблизно 10,000 прошаків; 8,000 арештованих були професійними „бідними". Частину жебраків виселено зі столиці, а частину приміщено в робітничих домах і вислано до концентраційних таборів. Найбільший клопіт має поліція не з самими прошаками, а-ле з їхніми шпигунами, що мають слідити поліцію. Коли шпигуни помітять, що наближається поліція, повідомляють негайно про це прошаків і вони на час скриваються.

ДОМАГАЮТЬСЯ ФОНДІВ НА БОРОТЬБУ ПРОТИ ПОЛОВИХ НЕДУГ.

Лікарська конференція у Вашинґтоні в справі боротьби проти венеричних недуг ухвалила резолюцію, в котрій взиває ться конґрес визначити на цілі цеї боротьби 25 міліонів долярів більше, ніж визначено тепер. Теперішний фонд на цю ціль виносить 18 міліонів долярів.

ПРИПОВІДКОВИЙ МІСТ.

Польсько-румунський міст увійде мабуть у приповідку. В Заліщиках відбулася недавно конференція польсько-румунської комісії у справі відбудови мосту на Дністрі, знищеного в часі світової війни. Стверджено, що з польського боку роботи посунулися досить далеко і вже можна приступити до монтажу залізної конструкції. Зате по румунському боці не зроблено майже нічого. Щойно з весною зачнуть розбирати залізні останки старого мосту і переробляти підпори, отже укінчення мосту і передачі до вжитку можна надіятись аж під зиму 1937 р. Як відомо, справа з перебудовою цього мосту тягнеться вже кілька літ. В Америці побудували в коротшому часі зовсім новий міст 17 і пів км. завдовжки.

ТРАҐЕДІЯ НА ЗАЛІЗНИЧОМУ ДВІРЦІ.

Урядовець руху на залізничім двірці в Городку коло Львова, Роман Поні, літ 33, в год. 10.15 звільнився на дві години, щоб поладнати особисті справи. В год. 12.12 завважили урядовці з залізничого двірця, що Поні вертається з міста. Кілька кроків за ним ішла його шваґрова Марія Жуховська, вчителька з Родатич, літ 20. Поні дійшов на сходи стацийного будинку, опісля нараз завернувсь і пішов у напрямі шваґрової. Коли вже був близько неї, виймив з кишені бровнінґ і стрілив двічі до Жуховської. Він зранив її тяжко в шлунок. Опісля стрілив собі в уста й згинув на місці. Причиною цього замаху й самогубства були родинні непорозуміння, спричинені тестем самогубця, який з ним процесувався. Жуховську перевезли до лічниці до Львова.

НАПАД НА КРАМНИЦЮ.

До крамниці кулка рільничого в Комборні, коросненського повіту, ввійшов якийсь бандит і, приголомшивши крамаря ударом палки по голові, забрав із каси готівку 280 зл. та кількасот папіросів. Щойно пізніше люди знайшли крамаря без памяти серед калюжі крови. Бандита шукає поліція.

ПЕДАГОҐІЧНА ВИСТАВА У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ. — Український педаґоґічний конґрес, що відбувсь у Львові в днях 2 і 3 листопаду 1936 р. ухвалив влаштувати в літніх місяцях 1937 р. Українську Педаґоґічну Виставу, яка має представити 350-літний розвиток української школи, працю вчительства й молоді. Вона також представить у загальних обрисах розвиток, досягнення й потреби української школи й українського позашкільного виховання, з окремою увагою на цілу низку складних обставин, що пособляли зростові українського шкільництва, або його зупиняли. Вистава відбудеться у Львові, себто в тому місці, де 1586 р. повстала при Ставропиґійському Братстві перша українська нижча й середня школа, построєна на новий лад. Від того часу йде безперервна служба української школи для добра нації.

АРЕШТУВАННЯ БОЄВИКА ОУН.

ЛЬВІВ. — Польська Аґенція Телеґрафічна повідомляє, що останніми часами польські власти в Сокалі ведуть слідство, щоб схопити вбивників війта села Поздимира, Царика. Арештували вже Івана Мельника, якого підозрівають, що це він виконав це вбивство. Назвище Мельника як боєвика ОУН виступало вже у львівському процесі С. Бандери і товаришів, як того, що намовив обвинуваченого Рачуня, щоби прибив громадську печатку на сфальшованій особистій виказці, даній від ОУН безпосередньому вбивникові дир. Бабія. Як член ОУН, Мельник уже раз виконав невдалий замах на війта Царика і його шукали за ріжні проступки.

МУСОЛІНІ ПРОТИ ЖИДІВ.

РИМ.—В однім з найповажніших італійських щоденників, „Пополо д'Італія", появилася гостра статтія проти жидів. Авторство цеї статті приписують самому Мусолінієві. Автор пише, що у Франції за влади премієра Блюма дуже зріс антисемітизм і що жиди, що творять тільки два відсотки всього французького населення, фактично нині керують Францією.

ПОЛЯКИ СУДЯТЬСЯ ЗА ОБРАЗУ ЧЕСТИ.

ВАРШАВА. — Перед кількома місяцями один варшавський часопис помістив був статтю, в якій написав, що перед війною ґраф Адам Замойський у ловецькому клюбі в Варшаві подав накидку царському сатрапові, ґубернаторові ґр. Скаллонові, який у той час дуже гнобив польський нарід. Замойський запізвав щоденник до суду за образу чести. Підчас розправи редактор згаданого часопису говорив, що йому колись оповідав полк. Жеребков, офіцир для спеціяльних доручень при ґубернаторові Скаллонові, що він сам бачив, як Замойський подавав Скаллонові накидку. Це нібито обурило навіть самого Жеребкова і він при іншій нагоді буцімто сказав Замойському: „Я також москаль, пане ґрафе, подайте і мені накидку". Суд не взяв цих зізнань під увагу і засудив редактора на шість місяців вязниці.

НІМЦІ ВЗЯЛИ В ПОЛОН ЕСПАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

БЕРЛІН. — Німецькі урядові круги подали до відома, що у відповідь на полонення німецького корабля „Пальос" еспанськими лівими німецька воєнна фльота полонила еспанський корабель „Сотон". В міжнародніх кругах побоюються, що це ще один рішучий крок у напрямі всесвітньої завірюхи.

НІМЕЦЬКА ВІДПОВІДЬ ФРАНЦУЗЬКОМУ Й АНГЛІЙСЬКОМУ АМБАСАДОРОВІ.

ПАРИЖ. — Офіційні круги в Парижі і Лондоні занепокоєні відповіддю німецького міністра Нойрата на їх заходи спинити Німеччину від дальшої помочи Еспанії. Нойрат, кажуть, відповів, що Німеччина готова спинити дальшу висилку добровольців, коли те саме строго виконуватимуть інші держави. Всетаки Нойрат додав, що Німеччина ніколи не допустить до того, щоб в Еспанії запанував уряд, що був би під диктатом Москви. Це вважають за рішення Німеччини іти в еспанських справах до найдальших границь. Остаточної відповіди Німеччини очікують 11 січня ц. р.

ПРЕМІЄР КАБАЛЄРО БЄ ПОКЛОНИ МОСКВІ.

МОСКВА. — Москва захоплена новорічними бажаннями, які переслав їй премієр лівого еспанського уряду, Лярґо Кабальєро. В цих бажаннях він говорить: „Еспанська робітнича кляса є на все зеднана з російськими робітниками. Ми ніколи не забудемо солідарности совєтських робітників з нами в нинішній тяжкий час. Пролєтаріят Еспанії все прямуватиме, підчас війни і по її закінченню, до того, щоб іти слідами вашої великої країни... Щоби приспішити перемогу у війні еспанського народу, потрібно збільшеної конкретної акції з боку інтернаціонального пролєтаріяту і всіх демократичних сил".

НІМЕЦЬКІ КАТОЛИКИ ПОМАГАЮТЬ ГІТЛЄРОВІ.

БЕРЛІН. — На днях католицька церква в Німеччині видала пастирський лист, підписаний 27 кардиналами, єпископами й іншими високими достойниками, в якому вони отверто заявляються за Гітлєра в його боротьбі з большевизмом та прирікають йому поміч.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИГЛЯДИ ДЛЯ РОБІТНИКІВ

Як звичайно кожного року, так і цього президент Американської Федерації Праці видав з приводу Нового Року заяву про минулий рік у життю робітників та про вигляди для робітників у новому році.

Вилйем Ґрін, теперішній голова цієї федерації робітничих юній, уважає найважнішим явищем в історії робітництва в 1936-тім році зріст переконання, що робітникам треба признати право орґанізуватися й зорганізованою силою торгуватися за умовини праці й життя. Цим робітникам признано право рішального голосу в установлюванню умовин, під якими вони мають працювати.

Як можна було сподіватися, Ґрін далі приписує велику частину цих здобутків Американській Федерації Праці: „Завдяки орґанізаційній праці Американської Федерації Праці створено нові міжнародні юнії в ріжних промислах масової продукції та зроблено вдоволяючий поступ у промислах добування алюмінію, виробу цементу, муки, дестильованих напитків та в розділі ґазоліни". Якби так ще зґадати промисли, в котрих Американська Федерація Праці свого завдання не виконала, а до того ще й промисли, в котрих вона своєю нездарністю розбивала організаційні заходи робітників, то образ був би повний.

Здається, що й самий Ґрін відчуває, що минулий рік в історії Американської Федерації Праці не був такий, якого організація собі бажала, бо він скоро переходить від минулого до майбутнього, від зробленого діла до бажання й цілей.

Тут він підносить цікаву програму: „Заки промисли зможуть досягнути висоти продукції, кожний, охочий до праці, повинен мати заняття, а кожна родина повинна мати дохід принаймні 3,600 долярів на рік" (себто $300 на місяць).

У який спосіб Американська Федерація Праці прийшла до цеї цифри, з рапорту не видно. Можна признати, що такий річний дохід при нинішній дорожнечі представляє потрібний для пересічної американської родини з 5 осіб заробіток для економічно корисного й культурного життя. Правда теж, що при краще поставленім розділі вироблених дібр цього роду дохід міг би бути можливий. Одначе, не зважаючи на ці сторони питання, Американська Федерація Праці чейже знає, що такий дохід для подавляючої маси робітників не є здійснимий без завзятої боротьби. Для боротьби треба сили, в цьому випадку сили зорганізованих робітників, а для створення цеї сили заслуги Американської Федерації Праці в минулому році або дуже невеликі, або зовсім відемні. Уряд Федерації з Ґріном на чолі не зробив багато для цього, щоб створити силу, яка має здобути для робітників 3,600 долярів річного приходу. Так, як тепер справи виглядають, боротьба за таку життєву стопу буде вестися без великого впливу й участи Федерації Праці. Осередок цеї боротьби переходить в організації, що стоять поза Американською Федерацією Праці.

НАРІД СТАЄ В ОБОРОНІ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

(Картина з протестаційного руху проти польської кольонізації в Західній Україні.)

—o—

Польща пішла новим наступом, щоб скріпити польський елемент на українських землях. Зачинає наново спроваджувати на велику скалю мазурів і ними кольонізувати українську землю.

Отже не дивота, що під грозою цеї небезпеки тепер по всьому краю відбуваються віча і підносять грімкий протест проти того походу на нашу землю.

Постараюсь тут описати одно таке віче в Коломийщині, скликане послом Заваликутом до містечка Гвіздця.

Віче те відбулося в салі Народнього Дому в дні, коли у Гвіздці відбувається тижневий торг.

Початок віча був означений на годину 12 в полудне — і в цій годині була вже саля повнісінька, а незадовго треба було відчинити двері напроти президії, щоби і люди, стоячі на дворі, могли брати участь в нарадах.

Головою віча зістав д-р Кирило Трильовський. Заступником голови вибрано Семена Максимчука — селянина-кооператора з Балинець, а секретарем селянина Петра Тарновецького з Кулачковець.

Головним референтом був посол **Іван Заваликут**, котрий обширно представив наше земельне питання в його історичним розвою, почавши від заняття Галичини польським королем Казимиром 1340 р. Підчас знесення панщини в Австрії лишено справу лісів і пасовиск неупорядкованою, а за Австрії не було взагалі жадного парцеляційного закону. Закони і розпорядки в цих справах розпочали видавати доперва поляки, а властивим законом, на основі котрого переводиться тепер парцеляцію земельної власности, є закон з 28. грудня 1925 р. Він мав на меті 1) творення нових самостійних рільних господарств; 2) побільшення існуючих карловатих господарств до розміру самостійних господарських одиниць; 3) творення дрібних господарств для продукції городовин; 4) творення кольоній і рбітничих та урядничих огородів недалеко міст і промислових осередків і 5) забезпечення відповідних терепів для хліборобських шкіл і вогнищ хліборобської і огородничої культури.

Ваявши на увагу ріжні постанови згаданого закону, з 28. грудня 1925 р., виходило би, що першенство повинна мати так звана **„сусідська парцеляція"**, цебто парцеляція між **місцеве** населення без огляду на націю. Та на практиці вийшло інакше, бо з парцеляцією получено і **кольонізацію** дотичних земель, покликаними з заходу мазурами.

А тимчасом Східня Галичина належить вже і так до найбільше перенаселених країв Европи, де нема зовсім місця на якунебудь кольонізацію.

У Східній Галичині є аж 60% усіх господарств, маючих нижче **двох гектарів** площини (карловатих), а 30 процентів від 2 до 5 гектарів. Значить 60 процентів господарств у Східній Галичині є взагалі нежиттєздатними, а 30 процентів ледви можуть животіти. До того треба взяти ще на увагу, що всі ті ґазди разом взяті мають взагалі лише 13 відсотків усеї сільсько - господарської площі. А замісць решту, то є **87 %** розпарцелювати поміж інших, жаждучих землі селян — уже і до цього часу надано до нас польських кольоністів, хоч положення **наших** селян є з причини браку землі просто жахливе.

То ще польський хлоп і премієр Вітос взивав до кольонізації панських земель в українських воєвідствах; бо казав, що як далеко заорав землю плуг польського хлопа — так далеко сягатиме Польща.

Але така робота — це робота на річ комуністів, бо це доводить нашого селянина до розпуки, а розпука є злим дорадником.

Закон про виконання земельної реформи передбачає **27,000** гектарів на примусову парцеляцію переважно у Східній Галичині, а на 1937 рік передбачає уряд збільшити парцеляцію до 120,000 гектарів. — Міністер Понятовський є сторонником кольонізації наших земель поляками, а ендеки (вшехполяки) попирають його. Але не всі поляки такої думки, а гр. Станислав Лось і навіть Владислав Ґрабський боронять протявного становища, бо бояться поширення комунізму — і то не лиш серед українського селянства, але і серед місцевого **польського** сільського населення. — Запас землі є незначний і число польських кольоністів не може бути велике. В додатку прийде кольонізаційний елемент бідний, вічно невдоволений і непевний свого завтра супроти ворожої до нього постави місцевого населення. Потребувати він буде безнастанної допомоги від уряду, якої уряд не зможе йому дати, а це скріпить невдоволення кольоністів з уряду і отворить їх серця на раде принаття підшептів комуністичних аґітаторів. Посол Заваликут поставив резолюції **в земельних справах**, які ухвалено. В них стверджено між іншим ось що:

Аґрарні відносини на українських землях у Польщі стали в останньому часі просто трагічні, коли зважити, що українське село криє в собі коло 60 процентів карловатих господарств нижче 2 гектарів та коло 30 процентів від 2 до 5 гектарів малоземельних, на яких мусять жити кругло 90 процентів усього хліборобського населення. Тому нема на наших землях місця на чужосторонню кольонізацію.

Право на землю української національної території, що її від віків управляв та управляє місцевий селянин, чи то як власник господарства, чи то як працівник на ланах великої власности, є природним правом, якого зломання для політичних противукраїнських цілей не може бути й ніколи не буде признане українським селянством та цілою українською нацією.

Стаючи незрушно на засаді приватної власности, яка є фундаментом існування здорового хліборобського стану, якнайбільш рішуче заявляємось проти всякого роду вивласнювання українських селянських мас із приналежної їм рідної землі. Особливож ухвалюємо тут якнайбільш різкий протест проти політики червоної Москви, яка не тільки поневолила Україну політично й національно, але теж погнобила її соціально, здійснюючи на велико-українських землях т. зв. колективізації, себто масове вивласнення цілого українського селянства з його землі. Ця політика Москви обернула Велику Україну в страшну руїну, винищила голодом і засланням міліони українського населення і вільне колись українське селянство обернула в робучий інвентар советської держави.

Не сходячи зі становища, що аґрарні справи нашої землі повинен упорядкувати Галицько-Волинський Сойм автономічної української території в Польщі, збори домагаються від уряду:

Переведення сусідської парцеляції в користь місцевого хліборобського населення.

Припинення інструкцій та розпорядків про непродавання землі українцям та віддавання її в руки кольоністів.

По ухваленню резолюцій — говорив посол Заваликут дальше про наше політичне положення в Польщі в часі т. зв. **„нормалізації"**. Він ствердив, що міністер-президент Косцялковський поробив Український Парляментарній Репрезентації дуже важні приречення, але з них майже нічого не виконано. На **300** народних учителів, аголошених нами на посади, прийнято заледви **60** хоч, як кажуть — треба бадай **10,000** учителів. — Навіть управу Народного Дому у Львові віддано в руки — поляка, а лиш додано йому чотирьох дорадників, а між ними одного українця. — Але що найважніше; нема **одноцільної політики уряду супроти українців**, а кожний староста робить на свою руку, що хоче. Супроти цього треба згоди всіх українців, щоб злученими силами дати відпір ворожим атакам.

Грімкими оплесками принято отці виводи п. Заваликута, почім забрав голос **д-р К. Трильовський.**

Він обговорив основно питання, чи земля польських дідичів у нас є польська — як верещать вшехполяки — чи українська. Отже передовсім добра тих дідичів лежать в **українській історично землі** і ніхто цього не сміє заперечити.

А далше: хто ту землю віками цілими у тяжкім труді управляв як не український селянин? За панщини — даром, а потім за пєсій гріш на властнім харчі. Нема іще і 40 літ, як пани платили лише по 20 грейцарів денно за працю від сходу аж поза захід сонця. А чи і тепер не платять по 80 грошів на власнім харчі того робітника-селянина? Та земля є в дослівним значінню **пересякла потом** нашого хлопа. І то не лиш потом, але і **кровю**, бо за панщини били і пани і панські посіпаки „своїх" хлопів до крови, а навіть іще і кількадесять років по знесенню панщини, заки народ схаменувся і почав відкликуватись до судів.

Д-р Трильовський напровадив приклад мазурки Софії Сутковської, змасакрованої дідичем Клеменсом Лукасевичем з Підгайчик, за котрої права мусів яко адвокат завзято боротись іще перед 35 роками, що нелегко приходилося йому, бо і суд і прокуратор боронили пана.

Але таксамо поступали собі пани і зі своїми польськими хлопами навіть в часі, коли мали своє т. зв. „Королівство Польске" до 1831 року.

Проф. унів. М. Гандельсман видав спомини народнього учителя з тих часів, **Дечинського**, представляючі звірства панів над польськими селянами, а недавно польський письменник **Кручковський** оснував на тих споминах свою славну повість **„Хам і Кордиян"**.

Колиж бесідник почав обговорювати звірске обходження большевиків з нашим народом у Великій Україні та згадав на Сталіна, відізвався зпоміж зібраних голос якогось большевицького наймита:

„Це вже, п. докторе, було обговорене!"

На це відповів д-р Трильовський:

„Кому не подобаються виголошувані тут реферати, той може сміло вийти з салі. Двері отверті. Дивно лише, чесний громадянине, що ви обізвалися доперва тоді, коли я розпочав говорити про Сталіна. Чи ви може маєте від Сталіна „доверенность" виступати в його обороні?"

Ціла саля грімко зареготала — а самозванчий оборонець Сталіна замовк, почім д-р Трильовський закінчив свою промову словами **„Хай живе Україна!"**

Тепер почали учасники віча ставити ріжні запити в ріжних справах, головно в справі польських переслідувань читалень і т. п. Закінчилося грімким відспіванням українського національного гимну.

Петро Журбенко.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(93)

А всі разом вони — ядро, підстава, початок всього... Від них поженуть здорові паростки на всі боки. Ось „їх" три сини. Ти, сказав голос Матвія — вояк. Ти вчений. Ти мій спадкоємець — плугатар. Тримайтесь усі цупко чорної скиби землі, на котрій вперше вздріли сонця промінь. Боріться за неї мечем, пером, плугом, гризіться за неї зубами... Дайте працю їй велику. Змочіть її потом і кровю і не забудьте заповітів Бога вашої душі.

Постать Матвія вже не та, що колись. Довгі десятки років змінили її вигляд. Сила її вилилась разом з потом. Кістяк давно порушив свою форму. Голова стяжчала, плечі розступилися і втягнули її вниз. На ній лисина і сріблисті пасма масткого від поту волосся, що відростають до низу і легко кучерявляться.

Але все таки він незмінно Матвій, незмінно сторож порядку, законів землі і родини. Дух його ще не впав, хоч часом вириваєтсья з його уст: — Охо-хо-хо! Кажуть — вмірати страшно... А я кажу: хто не боявся жизні, не боїться і смерти. Та все таки ціле його єство з нутра і зверха прагнуло тільки жити і навіть жити, як треба, зпочатку, по новому.

—o—

Володько тепер несамостійний. Він у полоні мрій. Кілька книжок, кілька великих плянів відмежовують юнака від дійсности. Він не сидить тепер дома. Його стихією поле й ліс. Вкриті пашнями лани видаються йому морем, по котрому бушують хвилі-гори. Він іде на пригірок, стає на отвертому для вітрів місці, розхристує сорочку, збиває кучері й наслухує, як пориви вітру бються об його молоді наґі груди, як шарпається на голові волосся. Це море! Он плинуть кораблі — один за другим ідуть безмежним водяним шляхом ті велетні. Володько бачить на їх чердаку бронзолицих матросів з нагими валкуватими руками. Бачить грізних капітанів, що дивляться ген туди за обрії, де лежать скелясті, утикані пальмами береги.

Як хотілосьб Володькові й собі до них. Кинути все це — землю, плуги, гній. Обнятись би з небезпекою, буревієм. Облектись би сонцем і вітрами. Здобути силу, славу, гроші. Стати великим морським героєм і наганяти острах ворогам.

Дні бадьорі, ясні, свіжі. Небо фіялково сине, а по нім ковтунаті білі, мов сніг, хмарини. Жита, пшениці, вівси. Кожна стебелина міцно вчіпилася рідної землі, сеє її чорну кров і хитається від подуву вітру. Колосся шумить тихим, ледь чуйним шумом. Дзвінко підпідьомкають перепелиці.

Серед такого оточення росте і міцніє Володько.

Він не має товаришів і він не потребує їх. Він любить себе і свої мрії. Він навіть гордий собою і часом, коли захоплення життям, молодістю досягає найвищої міри, він починає співати, стрибати. Йому здається, що він найрозумніший з людей і всі його мрії це не мрії, а дійсність недалекого прийдешнього.

Навколо тихо. Села, поля, ліси живуть звичайним життям. Війни не стало. Зникли москалі, їх мова, їх лайка. По полях чути пісні дівчат. У неділю в селі грають музики. Там витанцьовують парубки свої танці, залицяються. Ніхто їх не турбує. Не чути більше, щоби гнали когось „на стійку". Всі дома, всі досягли свободи. На панських ланах пругами лягли межі. У лісі таксують дубину, валять її з пнів і розтягають по селах. Платять гривнями, женуть самогон, кохаються, вінчаються, закладають нові хати..

Кожний цей день — день української державности. Володько розуміє це також. Матвій продав овес, взяв дві тисячки гривень і вирішив накупити дубини. Прийде з війська Василь, ожениться і хату треба нову...

Їдучи з батьком до ліса, Володько бачить, як усі села, всі люди — старі й малі взялися за працю. У лісі повно людей. Відкраяли ділянку, валять товстючі дуби, обтинають, тешуть на підвали, на шпали, на клепку. Канцелярія працює безупинно. Побережники ходять зо своїми сурмами. Мабуть довго ця земля лежала мороґом. Мабуть багато віків не чувся цей народ її господарем. Все відчуло нараз, як спали з рук пута. Всім захотілося валити дубину, тягти до дому, будувати нові, високі, світлі хати. Всім хочеться жити, жити, жити...

Край цей уміє жити. Край цей уміє працювати. Була війна, змела села вогненною мітлою. Прийшов рік миру і села повстали вогненною працею. Дай миру, волі!...

Назустріч цьому благанню завзято реготе кулемет. Майже непомітно наближаються дні, коли в селах знов повно вояків, коли вже десь там зі сходу від Острога, Кунина почали доноситися знайомі голоси гармат.

Одного недільного ранку з жолобецького лісу, так само як тоді, коли почалася світова війна, виїхав кінний козацький полк. Але це козаки українські. Загорілі обличчя, бадьорий вигляд, шворна пісня. Ціле село збіглося дивитись „на петлюрівців". Нікому не прийшло на думку спитатись їх, куди вони ідуть. Село вже звикло до війни. Підуть одні — прийдуть інші. Чиж не все одно?

У селі козаки розташувалися, щоб відпочити. Володько пішов також туди, щоби зблизька приглянутися до свого війська.

Воно прийшло здалека. Воно облетіло цілу Україну. Скільки шалених атак пережили ці худі сини своєї землі. Вигляд їх якийсь байдужий, насмішкуватий. Володько відважився запитати одного:

— А куди ви ідете?...

— В гості, молодий козаче...

Володько не має чого більше питати. Навіщо? Знає він і так, куди. Чутки невздержно летять і приносять вістки, що десь там за Острогом уже большевики.

Козаки покормили коней, дістали з польової кухні обід. Сурма сурмить збірку. Підтягують коням підпруги, гнуздають і спішать на збірку...

— На коня! — скомандував полковник.

Брязнули шаблі, рушниці і козаки на конях.

— Шикуйсь! Кроком рууш!...

Ні. Ні. Це не була парада. Не були це привітні, спокійні люди. Але Володько ніколи не забуде їх такими, як бачив їх тоді, у найрішучішу годину. Такими напів сердитими, напів-байдужими до всього. Їх загорілі бронзові чола, їх зачурені шапки й блюзи, їх витерті сідлом червоні „галіфе". Вічно звучатиме в його ухах оте різке, певне: "На коня!"

На другий день потягнулись обози. Також розташувалися в селі і простояли кілька днів. Приїхали люди з Кремянця й оповідають, що завзяті бої ідуть по залізничній лінії Рівне—Здолбунів. До Кремянця звезено безліч вагонів з ріжним військовим майном. Далі нема куди відступати. За Луцьком поляки. Кажуть, їх тримає якась невеличка частина.

Що день, що ніч нові невеселі вістки. Зо всіх боків чутні гарматні перегроми.

Як на-то-те, небо затягнулося і розпочалася слота. Шляхом тягнуться все нові й нові частини. Пройшла й піхота. Молоді хлопці у сірих чемерках та шоломах. У селі повно військ. У кожній хаті набито козаків. Мокрі, потомлені, голодні. Цілі місяці провели в затяжних боях і лишили там за собою не один десяток і не одну сотню своїх товаришів.

Тільки на Матвієвому хуторі ще порожньо. Але над вечір прибуває ще якась частина. Самі молоді хлопці. Матвій сам попередив, щоб не йшли в село, а лишилися на ніч у нього на хуторі. Клуня велика. Цілий полк влізе.

І дійсно це був Стародубський полк. Козаки почали нарікати, що нема місця і харчів. Старий, шпакуватий полковник почав їх втихомирювати. — Діти мої! — лагідно говорить він. — Потерпіть. Все для України!...

Діти втихають, займають клуню. Там темно. — Ей, ти, Сорока? Де ти є?...

— Тут! Лізь сюди! Тут гаразд!

— Дурдело?

— Га!...

— Де тебе дідько носить?...

— Тихо!... Перший курінь займай крайній засторонок... Дотримуйсь порядку. Другий слідуючий і т. д. За курінями виходьте до вечері...

Володько вештається між козаками. До нього підходить якийсь: — Слухай, хлопче! Деб тут можна дістати сала?...

Це чує його товариш і сміється... — Ти, хлопче, скажи, де тут у вас гарні дівчата?

— А маєте „патрони" — скажу... — заявляє Володько...

— А тобі нащо патрон? Ей, ти! Чи не хочеш ти часом на обози налітати?...

— Я українець і на обози не маю смаку. На обози налітають бандити.

— Ого. Це здорова... Петре! Дай йому пару десятків набоїв. У Кремянці дістанемо...

(Дальше буде).

ЧОТИРИ РОКИ ЧИННОСТИ УТГІ

Минуло чотири роки від того часу, коли професори Української Господарської Академії вирішили заснувати Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання, щоб у цей спосіб продовжувати ту велику культурну працю, яку провадила академія.

Було це дуже сміле рішення. Єдине, що могла вкласти професура академії до нового діла, це свою працю. Готових матеріяльних засобів для утримання УТГІ не було. Якоїсь субвенції нізвідки було чекати. На нарадах, коли обговорювано справу заснування інституту, всі погоджувалися з тим, що бодай на початках існування школи не можна сподіватись на такий її матеріяльний успіх, щоб доходи школи покривали організаційні й біжучі витрати на її утримання; для кожного було ясно, з якими величезними труднощами доведеться мати діло. І всежтаки рішили почати.

Минуло лише 4 роки. Це дуже коротка доба в житті установи. До того ще доба надзвичайно несприятлива, доба світової кризи. Одначе, не зважаючи на всі несприятливі умовини, УТГІ встиг розвинутись у поважну установу.

Тепер біля УТГІ згуртовано численний науковий персонал, що складається з 71 особи; з того 48 осіб з персоналу У. Г. Академії, а 23 особи — професори інших українських високих шкіл або фахівці з практичним стажом, у тім числі кілька молодих сил, що абсольвували Укр. Господарську Академію.

Професори академії працюють без усякого гонорару, виключно з національного обовязку, але й професори інших шкіл дістають за свою працю такий незначний гонорар, що про це не доводиться й говорити. Не може бути й досі як слід оплачений і технічний персонал УТГІ.

Проте ще й досі УТГІ що року має дефіцит, і якби не дотації Товариства Прихильників Укр. Госп. Академії, то УТГІ не міг би існувати.

І от у таких тяжких умовинах удалося зорганізувати навчання на восьмисеместровому Економічно - Кооперативному відділі за програмами відповідних високих шкіл. Поруч з тим правильно функціонують наступні курси: українознавства, бухгальтерії, чужих мов, пасічництва, садівництва, оброблення шкіри, перерібки й консервації садовини та городини, миловарства, радіотехніки, фотографії. За 4 роки інститут видав біля 960 друкованих аркушів лекцій та 50 аркушів інших друків.

З початком нового шкільного року розпочинається навчання також у Високій Школі Політичних Наук.

За 4 роки УТГІ прийнято 679 студентів. Найбільше студентів, як і треба було чекати, з українських земель по цей бік Збруча. Але УТГІ має студентів і з інших европейських країн, а також з обох Америк, навіть з Азії. Тепер уже можна сміло сказати, що УТГІ став важливим культурним центром для цілого українського світу, підтримуючи звязок з найдальшими країнами, куди тільки доля закинула українців.

Чимало з тих, що записались у студенти чи курсанти УТГІ, були змушені з тих чи інших причин припинити навчання. На жаль, УТГІ не завжди знає причину припинення студій: можливо, що в деяких випадках можна булоб справу якось полагодити.

Багато осіб студіюють дуже повільним темпом. В цім нема нічого дивного, бо майже всі студенти УТГІ мусять заробляти на своє життя і лише вільний час уділяють студіям.

Покищо цілком закінчили студії на фахових курсах лише 34 особи. Нам невідомо, як використали придбані знання всі ті особи, що вже закінчили той чи інший курс УТГІ. Довідуємося лише від декого з них, що один відчинив невеличку миловарню, другий — фотографію, третій завдяки УТГІ успішно склав цеховий іспит на майстра.

Через ріжного роду перешкоди УТГІ не встиг ще закінчити видання всіх курсів, означених у програмі навчання. Видавнича праця затягається ще на деякий час. Але загалом видання підручників не відстає від темпа праці більшости студентів, бо лише деякі особи, що скінчили вже інші школи, або шляхом самоосвіти здобули собі особливо солідну підготову, могли засвоїти більше матеріялу, ніж досі їм дав УТГІ; це видно з того, що старших семестрів економічно - кооперативного відділу покищо досягло релятивно мало осіб. За сучасного обсягу високошкільних програм це останнє є нормальним явищем. Слід зазначити, що й студенти академії, що були здебільшого матеріяльно забезпечені стипендіями, не кінчили курсу економічно-кооперативного факультету (за зразком якого побудована програма аналогічного відділу УТГІ) за 4 роки; більшість потребувала на це 5, а дехто й 6 років.

Оглядаючись назад, і професори і студенти можуть бути цілком задоволені з виконаної праці і з новою енергією віддатись дальшій, переборюючи всі перешкоди, які ставить суворе життя, та досягаючи нових успіхів на славу української культури, на користь українського народи.

Проф. Б. Мартос,
директор УТГІ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПАМЯТІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА.

Ще так недавно було нашим щирим бажанням нести поміч цьому різьбареві селянської душі, а тут уже й не стало Його між живими. Невблагана смерть забрала нам надзвичайну постать зпоміж наших письменників.

Якось годі повірити в те, що вже не стало того, хто ще недавно так цікавився всім, а зокрема американською еміграцією, бо в листі до нас з першого листопаду 1936 р. писав нам Покійний: „Я вдячний Вам, що Ви разом з американськими українцями хочете мені помогти, хоч жебранини не люблю. Був би я надзвичайно радий, як би Ви написали мені про відносини серед українців в Америці, бо я сам дуже, цікавлюся цим".

Цей лист є для нас дорогою памяткою, як є нею і книжка з його оригінальним підписом. У культурних народів автограф визначних людей це дорогоцінна річ. Хто бажав би мати книжку покійного Стефаника з Його оригінальним підписом, то може ще їх набути у Його сина в Канаді.

Втрату цього великого Мистця відчуваємо дуже болючо і з жаль висказуємо ще в такий спосіб, що складаємо жертву в сумі $2 на Музей Визвольної Боротьби України в Празі.

Осип і Анастасія Кочани.

Близнюки.

Суддя: Чому ви не хочете сказати, скільки вам літ; виж мужчина, а так робліть лише жінки?

Свідок: Знаєте, пане судді, я маю сестру близнючку, то я не хотів би, щоб люди знали скільки вона має літ...

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Листопадове Свято.

Як минулих років, так і цього року заходами Центрального Комітету українських національних товариств міста Елизабету відсвятковано в неділю, 8. листопаду, вісімнацяту річницю зриву українського народу до створення своєї держави.

Свято розпочато співаною Службою Божою та жалібною панахидою по поляглих героях за волю України. Богослуження відправив в укр. кат. церкві о. Й. Чаплинський. Біля гарно прибраної стрілецької могили стояли з прапорами представники місцевих українських організацій, Запорозької Січи 3-го від. У. Н. С., Сестриця Любов 37 від. У. Н. С. та тов. Дочок України, 27 від. С. У. А. Символічна могила стрільця була вкрита зеленим килимом і заквітчана жовто-синіми квітками. На могилі лежали два стрілецькі кріси, шапка-мазепинка, вінець з білих лелій, символ чистої, несплямленої вірности великій українській ідеї, за яку українські стрільці жертвували свої голови. Напричуд гарну, високо патріотичну промову виголосив у часі панахиди о. Чаплинський. Він теж завізвав вірних, щоб зложили жертву на інвалідів української армії. По закінченню панахиди хор „Боян" під проводом М. Ядловського відспівав „Боже великий єдиний".

Пополудні свято продовжувалося концертом в Українському Народнім Домі при вул. Фултон. Програму розпочато піснею „Живи, Україно", що її дуже гарно виконав хор Боян під управою М. Ядловського. Офіційно відкрив свято підписаний, пояснюючи в коротких словах причини, чому ми святкуємо його. Після цього хор виконав знов низку українських пісень.

Вступне слово виголосив о. Чаплинський. Він сказав, що цього вечора ми святкуємо одно з найбільших українських національних свят, а саме, вісімнацяту річницю пропамятного зриву українського народу до свободи, до своєї державности. Цим святом ми хочемо віддати честь і пошану тим героям, що в тій боротьбі зложили свої голови. Бесідник звертався до тутешньої молоді та закликав її йти шляхом тих українських патріотів, що працюють на народній ниві. Окликом „Слава Україні" шановний отець закінчив своє слово.

В дальшій програмі дитячий хор „Рідної Школи" під проводом дяковчителя М. Ядловського відспівав вязанку українських пісень. Оля Федина і Тимко Галущак виконали з чуттям деклямації. Присутні нагородили їх рясними оплесками. Святочну промову виголосив бувший учасник визвольних змагань, Евген Ляхович. Він перейшов коротко писану кровю історію українських визвольних змагань та зясував, яку науку полишили ці визвольні змагання для наступних поколінь. Цей зрив, говорив бесідник, зробив з нації в повному того слова значінню. Розпочате діло в нас, не звертаючи уваги на програму у визвольній ділі, продовжують нині українські організовані націоналісти й будуть продовжувати аж до повної перемоги.

Гарно виконав скрипкове сольо молодий і талановитий скрипак Іван Левчик при акомпаніяменті п. Шмита. Крім кількох чужих композицій він виконав одну власну. Дальше дівочий хор виконав удачно кілька пісень, а Катерина Сташків і Йосиф Шарт віддеклямували відповідні до свята поезії. Виступи молоді робили дуже гарне враження на публику і вона не щадила їм оплесків. Три сестри Федірки з Лінден виконали на струнних інструментах і піні кілька українських пісень.

Кінцеву промову виголосив відомий у нашій громаді діяльний громадянин Роман Слободян. Закликаючи до збірки, він виголосив таку гарну промову, якої місцеві громадяни вже давно не чули. Він торкнувся незавидного положення українського народу під чотирма займанцями й указував на шляхи, якими ми повинні йти, щоб вийти з цього тяжкого положення. Він закликав, щоб ми звідси з Америки їм помагали, а цю нашу поміч колись український нарід вповні оцінить. Після його слів переведено збірку, яка принесла гарну суму. В церкві в часі панахиди зложили по $1: о. Й. Чаплинський, І. Клок, К. Пілат, Т. Миройко, С. Шийка, С. Задорецький, Т. Процак, К. Микитишин, І. Ґенега, М. Фецула, К. Бабяк, А. Огар, К. Романович, М. Попівчак, дрібними жертвами $27, разом $42.82. В часі збірки в Народнім Домі, якою занялися панна Безкоровайна, М. Горін, М. Федірко, зложили по $5: Дочки України, 27 від. СУА, Р. Слободян; о. Й. Чаплинський $2; по $1: пп. А. Кінащук, М. Ґерета, А. Гандович, панна Безкоровайна, М. Федірко, М. Ядловський, І. Кіценюк, Й. Борбеляк, М. Ґенега, М. Гриншак, І. Воробель, С. Пограничний, Я. Красновський, В. Кардаш, Д. Максимів, П. Остапчук, К. Пілат, В. Левчик. А. Сміт, М. Галінович, М. Франкевич, В. Вітошинський, Галина Яцків, А. Федірко, М. Сухорський, К. Качуряк, Т. Федуняк. Разом $39. Дрібними $11.45. Зі вступу $46, за кокарди $8.75, з напитків і перекуски $34.45. Зі збіркою в церкві разом $182.47. Видатки $53.40. Лишилося чистого приходу $129.07.

Слід додати, що гроші на закупно вінка на могилу і цвітів придбали члениці Дочок України та сестриця „Любов". Удекоруванням занялися пані Ґерета й А. Гандович. Пані Ґерета занялась також виробом кокардок. Роздачею цих кокардок занялися пані Галина Яцишин і члениці 65 відділу ОДВУ. В приготуванню програми найбільше труду поклав М. Ядловський. Завдяки їм усім це свято випало так гарно.

Іван Клок.

В окуліста.

Лікар: — Ну, як вам помогли окуляри, що я вам їх записав. Чи й далі бачите ці мигаючі точки?

— Так, пане докторе, та завдяки тим окулярам бачу їх далеко виразніше.

СВІНГУФВУД БУДУЄ ФІНЛЯНДІЮ

(ВУНІ) На европейській Півночі простягається одна країна, якої твердий, працьовитий та висококультурний нарід завжди згадується серед українців з великою прихильністю. Це „країна тисячі озер" — Фінляндія. Ще перед двома приблизно десятиліттями знали в світі про Фінляндців не дуже багато. Щойно славний спортовець Нурмі, який в ролі „найскорішого бігуна на світі" здобув від 1920 до 1928 року аж 8 золотих медалів, примусив був заговорити про його батьківщину „цілий світ". Фінляндська держава повстала 6. грудня 1917 року. До того часу — аж від 1809 року — розділювала Фінляндія однакову, хоч і в кращих подекуди умовин, — долю зі Східною Україною. Обидві вони були в складі російської імперії. Після розвалу останньої були обидві країни нападені з боку червоної Москви, проти якої мусіли боронити свої молоді держави. Українська держава не встояла перед московсько-большевицькою навалою, але Фінляндія, завдяки видатній та подекуди навіть рішальній у тій боротьбі підтримці з боку Німеччини, спромоглася оборонити свою незалежність.

Сучасний президент Фінляндської Республики Пер Евінд Свінгуфвуд є одним з найбільше заслужених передвоєнних борців за визволення Фінляндії та найбільш рішальним будівничим її державности. Народився він 15. грудня 1861 року як нащадок старого давнього шляхетського роду. Предками Свінгуфвуда були шведи. Ця обставина досить цікава, коли пригадати, що в Фінляндії є шведська національна меншина. Серед його найближчих предків було найбільше всього вояків. Батько його був мореплавцем. Син став правником і державним урядовцем. Був суддею, пізніше сенатором. В 1914 році заслала його царська Росія до Сибіру. — „Повернуся за допомогою Бога і Гінденбурга" — потішав Свінгуфвуд своїх близьких при відїзді до заслання. І дійсно повернувся в 1917 році, як казав. Завдяки особливим заходам з боку генералів Гінденбурга та Людендорфа (ініціятива з боку останнього чи не найбільше причинилася до реальних кроків у цій справі) — була прибдана формальна згода на незалежність Фінляндії навіть з боку червоної московської диктатури. Ця згода була вимушена від Москви вже при берестейських мирових переговорах. Німеччина допомогла в значній мірі Фінляндії також зброЙно. Фінляндські „стрільці" почали були вишколюватися в Німеччині від початку 1915 року. „Пруський стрілецький баталіон 27" був для них місцем вишколу.

„Свінгуфвуд будує Фінляндію" — це назва цікавої книжки, яка недавно вийшла у видавництві Альберта Лянґена та Ґеорґа Мілера в Мінхені. Німецьке видання було попереджене фінляндським оригіналом і шведським перекладом. Автором книжки є Еркі **Рейккенен**. Десять ілюстрацій прикрашують цей твір на 220 сторінках, якого підзаголовок розраховань був мабуть лише на сензаційність: „Авантура одного заснування держави". Але зміст книжки поважний і на багатьох місцях має характер історичного документу. Сензаційність твору полягає в тім, що перед читачем розгорнені надзвичайні події зі світової війни, з доби російської революції та з часів московсько-фінляндської війни. Свінгуфвуд — революціонер, але спокійний та витревалий. Правнича освіта та занятя виробили в нього здатність скеровувати і сутореговуйну боротьбу в площину боротьби за право. В 1904 році відмовлялися були масово фінляндці виконувати військову повинність в російській армії. На це завела для них царська Росія — замісць військової повинности — спеціяльний військовий податок. Краєве фінляндське заступництво на це не погодилося, але не погодився Свінгуфвуд. „Ми не сміємо забувати", казав він тоді, „що нарід, який не відважується оборонити своє право, не може його втримати — а це цей більш важливе — не заслуговує на користання своїм правом".

М. Мас.

— Старіємося, приятелю...

— Так, на жаль, це одинокий спосіб на те, щоб жити довше.

ТІ, ЩО СТЕРЕГЛИ НАПОЛЕОНА

Там, де Атлянтійський океан між Африкою та Південною Америкою ступнево переходить у Ледоватий Південний океан, лежить острів, що зветься Трістан да Кунча. Назва ця не має нічого спільного із португальським моряком тогож імени, який у першій половині XVI століття відбув кілька відкривних подорожей на Індійському океані.

Острів Трістан да Кунча це майже пустиня, серед якої знімається давно вигаслий вулкан, 10,000 метрів високий. Поверхня острова виносить 160 квадратних миль. Земля не родить нічого більше, крім барабоиь, тому мешканці острова мусять крім того живитися рибою і яйцями морських птахів. Сто сорок людей живе на цій пустині, всі добровільно, бо кожний, колиб тільки схотів, міг би скорше чи пізніще дістатися на суходіл. Щоправда, не так близько з острова Тбістан да Кунча на суходіл: майже 3,500 миль відділює острів від Африки, а понад 4,500 миль від Америки. До найближчого, замешканого острова св. Олени є майже 3,000 миль.

Острів Трістан да Кунча це англійська кольонія, одначе тут нема ніяких англійських урядовців, лише що два роки причалює до берега острова англійський корабель. Мешканці Трістан да Кунчі це потомки англійських вояків, що стерегли Наполеона на острові св. Олени (1815-1821). Як Наполеон помер у 1821 році, англійська залога мала вернутися до Англії, одначе деякі зпоміж вояків воліли остатися на острові св. Олени. За якийсь час серед добровільних засланців повстала незгода і гурт зпоміж них вибрався на Трістан да Кунчу, що тоді був іще зовсім безлюдний. Як причалили тут, уже не рушилися відсіля, а їх потомки живуть і далі на острові.

Сьогодні нема зовсім білих на Трістані да Кунчі. Це, що на острові не було жінок, було першим важним питанням, що застановляло давніх вояків. Та що життя на пустинному острові не манило білих жінок, прислали тут транспорт муринок, які приділили воякам.

Що два роки причалює до острова корабель, на який мешканці ждуть із тугою. Корабель привозить ліки, приладдя, матеріяли, книжки і т. д., все дарунки управи англійських кольоній. Головно дуже бажане є дерево, якого зовсім нема на острові, бо ростуть там лише невеликі кущі.

Острів має самоуправу, а одиноком „урядовцем" є духовник Роджерс, який поселився там із жінкою в 1922 році. Всякі важні справи та непорозуміння полагоджують мешканці Трістан да Кунчі спільно.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЛОНҐ АЙЛЕНД СІТИ, Н. Й.

На читальню в Созані, повіт Самбір.

Я одержав від читальні „Просвіти" ім. І. Франка в Созані лист, підписаний урядом і десятками членів і члениць читальні, в якім мені дякують за переведення збірки на будову читальні. Зокрема члени просять подякувати всім чесним жертводавцям за їх дари на національну святиню в нашім селі. І своїми підписами гостро осуджують тих московських наймитів, що старалися пошкодити тій збірці, що дали себе зловити на фальшиві інтернаціональні кличі і пішли на службу Москві. Наші краяни просять нас далі за них не забувати, бо з весною візьмуться до будови, а тепер хочуть призбирати ще трохи більше гроша. Пишуть, що працюють під кличем: „Україна понад усе. Боротьба з ворогами і зрадниками України". Оригінал листу враз з підписами є в моїм посіданні і був висланий до редакції „Свободи" для ствердження правди.

Д. Грабівський.

МІЛФОРД, КОНН.

На Рідний Край.

Гром. Агафія Бундзяк замісць святочних желань переслала через Обєднання $6, призначуючи по $2 на Рідну Школу, визвольну боротьбу й інвалідів.

БРІСТОЛ, КОНН.

На народні цілі.

Члени тов. ім. Івана Франка, від. 390 У. Н. Союзу, ухвалили на своїх річних зборах вислати відповідну жертву з приводу Семого Конгресу Обєднання. По відчитанні листів від Обєднання, а також від укр. Стейтової Організації, присутні члени зложили $10 та припоручили урядові вислати $5 до Обєднання, а $5 до Стейтової Організації. Жертвували: О. Каламін, А. Губчак, І. Прухницький, М. Савяк, М. Каламін, І. Каламін, Т. Мацюлка, А. Прухницький і А. Ярема по $1; Ю. Грамошак 25 ц. До зібраної квоти доложено з товариської каси 75 ц.

За уряд: **І. Прухницький**, предс.; **М. Каламін**, касієр; **М. Савяк**, секр.

— Тату, чи учителям платять платню?

— Так.

— А то немудро, таж усю працю в школі роблять діти...

ЗИМОВІ ЯРИНИ У ВАШІЙ ХАРЧІ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Пересічна жінка завсіди може здобутись на купно ярин, бо вони недорогі, а вона повинна подавати своїй родині достаточну скількість тих „заступників здоровля". Кожний обід повинен включати між іншим найменше дві листкові варені ярини і салату з сирих ярин. Харч, що складається лише з мяса та картоплі, не приносить доброго здоровля, але коли додати ярин, салату та склянку молока, тоді організм дістає не тільки потрібні протеїни та крохмаль, але теж дістає свою пайку вітамінів та мінералів.

У цій порі року капусти, помідорів та селерів є подостатком, а ціни їх приступні. Коли свіжий шпінат задорогий, то консервованого можна завсіди легко дістати, котрий є такеамо добрий як свіжий. Як капуста задорога, можна її заступити кислою консервованою капустою, що звичайно додає присмаків обідам для кожного.

Бруква, морква, бураки, редька та пастернак це теж у сезонах дає спромоту хазяйці уріжноріднити харчування. Під цю пору ріжні варені мясива, змішані з яринами в мосі, а до них треба додавати досить городин. Мясні палянниці з яринами це некоштовний харч, а коли горячі, дуже припадають під смак кожному.

У зимових місяцях кожний вимагає більше поживи ніж підчас горячки, бо звісна річ, що пожива, це паливо для тіла людини, а особливож тепер треба тогож куди більше для вдержання теплоти. Більшість людей споживає тепер більше мяса, хліба та картоплі як іншими порами року, але треба теж їсти багато ярин, щоб органи травлення охоронити від затвердження та достарчити відповідну скількість вітамінів та мінералів, необхідних для здоровля людини.

Хоч під цю пору людина рідко відчуває спрагу, то одначе для піддержання здоровля треба доконче пити щоденно подостатком води. Це добра привичка, коли дорослa людина випиває склянку молока по кожнім харчуванню та їсть щоденно кусок сира. Молоко та молочні продукти багаті у вапно, чого кожному треба для здоровля зубів та костей.

Коли деякі літні овочі, як ягоди, бросквині та грушки, тепер не мають сезону, то яблок, бананів та помаранч є подостатком. Фактично це сезон на помаранчі, з котрих сок не тільки поживний, але теж дуже здоровий. Це також відноситься до інших цитринових овочів. Споживаючи одно яблоко щоденно, це здорова привичка. Не можна поминути соку помідорів, котрий є багатий у вітаміни. Накінець не треба забувати, що варені сливки й інші сушені чи варені овочі надаються для зимового харчування.

ФЛІС.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(94)

Коли чорні жрекині зірвали з Калі Бвани всю одіж, вони шпурнули нею на сінник і почали натирати її тіло якимись оліиками. Робили вони це так хижо і так завзято, що по якомусь часі шкіра дівчини почервоніла мов грань. Дівчина затиснула з болю зуби і мовчала. В обличчі того, що її ждало, ці муки були маловажні.

Скінчивши з масуванням, вони підняли її і ще на кінець вилляли на неї якийсь зеленкуватий плин, від якого рознісся дуже гострий та притім не дуже приємний запах. Тепер вони почали вдягати на неї одіж. В поясі вони окутали її широким шалем зі шкіри леопарда, а потім через одно рамя перетягнули пояс, теж з леопардової шкіри.

Довкруги вони обвішали її леопардовими хвостами, а на руки і ноги натягнули блискучі бранзолетки. На шиї повісили їй шнур „коралів" з людських зубів. Потім вони завісили їй на вухах тяжкі кульчики, а на голову наложили шапку з леопардової шкіри, затикану пірям зі струса. Калі Бвана мовчала, хоч врядигоди по її лиці стікали сльози.

На сам кінець чорні жрекині наложили дівчині на пальці довгі і гострі мов голки пазурі. Ці пазурі це була зброя людей-леопардів, якою вони вбивали свої жертви. Це був святий символ їх скритої організації. Підозрілі усміхи чорних жрекинь навіяли їй гадку, що тими пазурями її змушуватимуть убивати людину.